

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Andra Kammaren. N:o 18.

Fredagen den 7 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna propositioner angående upplåtande till Stockholms stad af en del utaf den under Djurgården lydande mark, och angående pension för Postdirektören P. F. Th. Winroth m. m. Till Bevillnings-Utskottet hänvisades Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande föreskrifter rörande stämpelafgiften.

§ 2.

Vid föredragning här efter af Friherre *A. E. Nordenskiölds* i senaste sammanträdet afgifna motion N:o 145, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande vilkoren för uppsättande af enskilda telefonledningar, anförde:

I fråga om vilkoren för uppsättande af enskilda telefonledningar.

Herr Statsrådet *Themptander*: Till en början ber jag få begagna tillfället att hembära min tacksamhet till den ärade motionären, därför att han bragt på tal denna fråga, som i vårt land är temligen ny och i den offentliga diskussionen varit föga uppmärksammas, till följd hvaraf dess verkliga betydelse i allmänhet blifvit förbisedd eller missförstådd. Jag har därför ansett mig pliktig att redan vid detta tillfälle angifva några af de synpunkter, hvilka enligt min tanke böra tagas i betraktande vid bedömande af förevarande fråga.

Det ligger i öppen dag, att om man anbringar telefonledningar mellan orter, som med hvarandra stå i telegrafisk förbindelse, så är detta en konkurrens med telegrafverket. Nu kan det möjligen synas som en konkurrens på detta område — såsom i åtskilliga andra fall — skulle verka välgörande och till allmänhetens fördel, men förhållandet är icke sådant. Det är nemligen alldeles gifvet att, när staten har åtagit sig upprätthållandet af vissa trafikanstalter, så kan staten icke obetingadt tillåta den enskilda verksamheten träda fram vid sin sida och fullgöra en del af hvad staten med sina anstalter åsyftat. Så till

*I fråga om
vilkoren för
uppsättande
af enskilda
telefonled-
ningar.*

(Forts.)

exempel när staten åtagit sig post- eller telegrafbefordringen, så har dermed åsyftats att i vidsträcktaste mån låta landet tillgodogöra sig fördelarne deraf, men då är det också omöjligt att tillåta enskilde att befatta sig med telegram- eller postbefordring å de linier, der det ekonomiska resultatet af en sådan verksamhet kan visa sig lockande och inbringande. Det må visserligen synas vara ett ingrepp i den enskildes frihet att han till exempel icke får befordra bref mellan Stockholm och Upsala, ehuru ett enskildt bolag, som åtog sig detta, tvifvelsutän skulle med fördel för sig sjelf kunna fullgöra det på billigare villkor än postverket fordrar; men detta går icke an helt enkelt derföre, att det är just genom vinsten på de mera trafikerade linierna, som postverket sättes i tillfälle låta andra vidsträcktare delar af landet komma i åtnjutande af ordnade postförbindelser änskönt dessa förbindelser kosta vida mer än de inbringa. Detta är grunden till det postmonopol, som man kan säga existerar öfver hela världen. Enahanda är förhållandet med telegrafväsendet. I vårt land existerar visserligen icke något legalt telegrafmonopol, men faktiskt finnes det dock så till vida, att man svårligen skulle kunna åstadkomma en telegraflinie på en större utsträckning utan rätt till expropriation, hvilken rätt det icke kan komma ifråga att staten skulle bevilja enskilde, då deras afsigt vore att konkurrera med staten. Vidare är telegrafväsendet af den beskaffenhet att det näppeligen uppmuntrar enskild verksamhet till konkurrens med staten i fråga om elektriska telegrafledningar. Men annorlunda har förhållandet gestaltat sig efter tillkomsten af telefonledningar; då kunna enskilde med dylika ledningar mellan mera närbelägna orter med liffigare rörelse med framgång uppträda täflande med telegrafverket. Om i en tätt befolkad trakt af Sverige, till exempel Skåne, hvarest åtskilliga städer med liffig handelsrörelse äro belägna, enskilda telefonledningar skulle komma till stånd mellan städerna och jernvägsstationerna, så är det klart, att telegrafverkets verksamhet derstädes komme att i väsentlig mån inskränkas. Hela den vinst telegrafverket haft af telegramvexlingen mellan dessa orter, skulle gå förlorad och telegrafverkets ekonomiska ställning blifva på ett betänkligt sätt hotad.

Nu vore det visserligen godt och väl, om telefonväsendet kunde ersätta telegrafverket, men så är icke förhållandet. Betänkliga olägenheter och omätlig skada skulle tillskyndas landets handel och industri samt den allmänna rörelsen, derest man, åtminstone på den ståndpunkt telefonväsendet ännu intager, skulle få nöja sig dermed och förlora telegrafven. För längre afstånd blir telegrafverket fortfarande behöfligt, men, inskränkt till telegramvexlingen på längre håll, kommer telegrafverket uppenbarligen icke att kunna ega bestånd genom de inkomster det sjelf upphemtar. Detta förhållande har ock i andra europeiska länder uppmärksamrats; och derföre har man i allmänhet ställt så till, att den enskilda verksamheten icke får göra något intrång på statens rätt att utöfva sitt åtagande att besörja telegrafbefordringen. Antingen har man dekreterat ett monopol för telegrafverket att besörja telefonväsendet eller ock har man, såsom i Frankrike, Belgien och Italien, bestämt, att enskilda telefonledningar endast få anläggas efter erhållen koncession och under villkor att en del af deras inkomster ingå till

statsverket. I andra länder åter, till exempel i Tyskland, har man förbjudit enskilde att anlägga telefonledningar, så vidt det icke är fråga endast om anläggande af telefon på egen mark. I vårt grannland Norge afåt regeringen för två år sedan en framställning till stortinget att besluta monopol för telegrafverket i fråga om förbindelser mellan särskilda orter medelst telefon, hvilken framställning stortinget fann så behjertansvärd att den dertill utan svårighet lemnade sitt bifall.

Nu har motionären sagt, att telegrafinrättningarne i utlandet funnit sig hotade i sin inkomstbringande verksamhet af telefonerna och att de därför söka motarbete dessa. Jag lemnar derhän hvilken tillämplighet detta yttrande må ega på främmande länders telegrafverk; visst är att det saknar all tillämplighet på vårt lands. Hos oss har telegrafverket icke utöfvat någon inkomstbringande verksamhet utöfver hvad för dess eget behof varit erforderligt. Endast genom sträng hushållning har det varit möjligt för telegrafverket att bära de med dess underhåll förenade kostnader och att så småningom utsträcka telegrafnätet till vidsträcktare delar af landet. På de senaste åren har detta verks finansiella ställning visserligen något förbättrats, så att regeringen varit i tillfälle att med verkets öfverskottsmedel tillmötesgå en del af de många hos henne gjorda framställningarne om telegrafnätets utsträckning och nya stationers upprättande, synnerligast i Norrland. Ännu återstå dock flera önskningsmål i detta hänseende, hvilka blott i saknad af medel icke kunnat tillgodoses.

På dessa förhållanden och på den enskilda telefonverksamhetens inflytande på telegrafverket var det som för ungefär två år sedan Telegrafstyrelsen, sin pligt likmätigt, fäste regeringens uppmärksamhet. Styrelsen erinrade då om det intrång för telegrafverket, som till men för de viktiga intressen, som kräfde detta verks upprätthållande, vore att befara genom ett obetingadt medgifvande åt enskilde att anlägga telefoner, och hemstälde för den skull om åtgärds vidtagande på lagstifningens väg för att telegrafverket måtte komma i åtnjutande af ett slags monopol mot dylikt intrång. Denna framställning ledde icke till någon åtgärd från regeringens sida i det af Telegrafstyrelsen angifna syftet. Dock var det först efter mycken tvekan, som regeringen beslöt sig för att icke gå in på den gjorda framställningen. Allt tal om monopol är i våra öron förhatligt; och så väl därför som äfven därför att man icke kunde undgå att finna, det i många fall genom enskild företagsamhet telefoner kunde åstadkommas utan att utöfva något obehörigt intrång eller någon skadlig konkurrens för telegrafverket, ansåg man sig icke böra helt och hållet qväfva denna verksamhet. För min del får jag bekänna, att jag var fullt beredd på att inom riksdagen anmärkningar skulle göras mot den eftergifvenhet, som man möjligen kunde tycka att regeringen sålunda visat för enskildes anspråk att få upprätta anstalter, som hotade att på ett betänkligt sätt undergräfvat telegrafverkets bestånd; men föga anade jag, det må jag tillstå, att den första anmärkning inom Riksdagen i detta hänseende skulle gå i en alldeles motsatt riktning.

Emellertid ansåg regeringen, sedan hon underlätit att framlägga lagförslag rörande monopol i detta hänseende för telegrafverket, sig icke böra lemna frågan helt och hållet å sido. Efter samråd med chefen

*I fråga om
vilkoren för
uppsättande
af enskilda
telefonled-
ningar.*

(Forts.)

*I fråga om
vilkoren för
uppsättande
af enskilda
telefonled-
ningar.*

(Forts.)

för telegrafverket bestämdes, att detsamma skulle åtaga sig anläggandet af telefonförbindelser och såmedelst göra allmänheten de tjänster, som eljest enskilda personer eller bolag skulle erbjuda. Telegrafstyrelsen erhöll nödigt bemyndigande i sådant afseende och medel för ändamålet ställdes till dess förfogande i form af lån från handels- och sjöfartsfonden. Som vi alla känna, har Telegrafstyrelsen också redan utfört en mängd telefonanläggningar, särskildt i Skåne till betydligare omfattning; och af tidningarne erfar jag, att förhandlingar på senare tider inledts i syfte att genom telegrafverkets försorg få telefonförbindelserna i Skåne än ytterligare utvidgade. Att nu ingå i någon närmare redogörelse för de af telegrafverket redan utförda telefonanläggningarne torde icke vara lämpligt; alla i det afseendet nödiga upplysningar skola tillhandahållas det Utskott, som kommer att taga denna fråga om hand. Ifvern att tillegna sig det i fråga varande nya kommunikationsmedlet gjorde det emellertid för telegrafverket omöjligt att med de arbetskrafter, som stå till dess förfogande, tillnötsgå alla anspråk i den vägen. Dertill kom, att från enskilda håll erbjödos vilkor för telefoners upprättande, som allmänheten fann, åtminstone för den närmaste tiden, mera fördelaktiga. Under sådana omständigheter började genom enskild verksamhet telefoner att anläggas öfver allt i landet. Telegrafstyrelsen fann sig då föranlåten att göra en förnyad framställning hos regeringen för att söka i någon mån få ett korrektiv mot anläggandet af telefoner hvar helst man behagade. Denna telegrafstyrelsens framställning, som dock af regeringen i väsentlig mån modifierades, ligger till grund för Kongl. Förordningen af den 20 April 1883. Jag ber nu att med några ord få beröra denna förordning.

Den innehåller helt enkelt, att enskilde icke få anlägga telefonledning å kronans mark eller inom området för jernvägar eller för allmän landsväg utan att dertill hafva erhållit Kongl. Majts tillstånd. Man må hysa hur stor förskräckelse som helst för monopol, så måste man dock erkänna, att då det gäller en konkurrens, som för telegrafverket kan blifva af ytterst menlig beskaffenhet, det icke kan vara i sin ordning att staten direkt uppmuntrar och befrämjar denna konkurrens genom att åt enskildes begagnande för ändamålet upplåta sin egen mark eller för allmän trafik afsedda vägar.

Dertill kommer, att det väl måste vara fullkomligt i sin ordning, att staten, såsom egare till kronans egendomar så väl som till statens jernvägar, förbehåller sig att få pröfva, huruvida enskilde må tillåtas att anlägga telefonledningar öfver statens egendom. Icke heller kan det vara lämpligt att allmänna vägar få belamras, efter de enskildes godtfinnande, med anstalter, som dessa vilja utföra. Det är visserligen sant, att tillstånd till sådana anläggningar i hvarje särskildt fall kan meddelas af de lokala myndigheterna. Dessa myndigheter hafva väl i allmänhet den närmaste befattningen med de områden, hvarom här är fråga. Men erfarenheten visade, att de lokala myndigheterna ledts af väsentligt skilda åsichter i fråga om meddelandet af dylika tillståndsresolutioner. Under det nemligen vissa Konungens Befallningshafvande afslogo så beskaffade framställningar såsom innefattande anspråk på en förmån för enskilde, hvilken icke lagligen kunde dem medgifvas, beviljade andra länsstyrelser dylika ansökningar, när de funno sådant

lämpligen kunna göras. Nu skedde i detta afseende ingen annan ändring genom den återopade författningen än att det förklarades, att Kongl. Maj:t skulle meddela tillståndet, hvarigenom möjliggjordes en likformig och mera konsekvent tillämpning af författningen. Rörande de lokala förhållandena, derom Kongl. Maj:t icke kan ega den kännedom som lokalmyndigheter, inhemtas såsom en förberedande åtgärd yttrande från Konungens Befallningshafvande. Men i fråga om bedömandet af anläggningens betydelse och inverkan med hänseende till telegrafverket är det tydligt, att pröfningsrätten måste bättre utfövas af Telegrafstyrelsen och Kongl. Maj:t. Detta är nu innehållet af den ifrågakomna författningen. Jag ber att i sammanhang härmed få fasta uppmärksamheten å en sida af saken, som kanske hittills icke blifvit tillräckligt uppmärksamrad. Man har ansett, att staten genom ett dylikt tillvägagående skulle på en omväg söka bereda sig ett monopol. Men man har dervid förbisett att, om man skulle obetingadt låta den enskilde anlägga telefonledningar utmed allmän väg, man derigenom i själfva verket icke gör annat än monopoliserar för den förstkommande en anläggning, som för honom allt framtent skulle blifva förstgifvande. Ty det kan naturligtvis icke komma i fråga, att den ene efter den andre skulle få rätt att utföra dylika anläggningar; derigenom skulle landsvägarne kunna komma att belämnas på ett ganska betänkligt sätt. Skulle man hafva fortgått på den väg, som först beträddes, att lemna den enskilda verksamheten full frihet i afseende på telefonledningarnes utförande öfver både statens egendomar och allmänna vägar, så nog hade man sluppit höra talas om något skyddande af telegrafverket eller om försöket att bereda detta verk ett visst monopol, men i stället hade man låtit den förstkommande tillskapa åt sig ett monopol; och jag hemställer till Kammaren, huruvida detta kunde under alla förhållanden hafva varit lämpligt.

Hvad härefter angår tillämpningen af den ifrågavarande författningen, förhåller sig dermed så, att i de fall, då fråga varit om att utmed allmän väg eller öfver kronans mark draga telefonledning, som skulle förbinda orter, mellan hvilka staten egde telegrafledning, så som till exempel två eller flera städer eller stad och större järnvägsstationer och då alltså ett bestämt konkurrensförhållande skulle uppstå mellan den enskilde och statens telegrafverk, regeringen ansett sig böra vägra tillstånd till anläggningens utförande. I de många fall, då fråga åter varit om att sätta en statens telegrafstation i stad eller på landsbygden eller en järnvägsstation i förbindelse med den omkringliggande nejden, har regeringen deremot meddelat tillåtelse till utförande af anläggningen, och min tanke är, att i sådana fall telefonledningen, långt ifrån att medföra något men för telegrafverket, tvärtom befrämjar telegrafkorrespondensen. Dessa af mig nu antydda grundsatsar äro de, som under en fortsatt handläggning af dylika till regeringen inkomna ärenden mer och mer gjort sig bestämdt gällande vid ärendenas pröfning. Jag hoppas, att denna Kammare ock skall finna, att det varit välbetänkt af regeringen att genom de åtgärder, hon vidtagit, icke låta den enskilda företagsamheten i detta fall obetingadt inkräkta på det verksamhetsområde, som är anvisadt åt det elektriska telegrafverket. Ser man efter, skall man för öfrigt finna, att ett ganska vidsträckt fält dock är lem-

I fråga om villkoren för uppsättande af enskilda telefonledningar.
(Forts.)

*I fråga om
vilkoren för
uppsättande
af enskilda
telefonled-
ningar.*

(Forts.)

nadt öppet för dylika anläggningar, utan att ens tillstånd dertill behöfver sökas hos myndighet. Ty först och främst är det lofgifvet att anlägga telefonledning inom en ort eller stad utan dylikt tillstånd, samt vidare mellan olika orter, om ledningen drages öfver enskild mark, egen eller annan tillhörig, i afseende å hvilken man kunnat med vederbörande egare träffa öfverenskommelse. Det är endast beträffande kronans mark och allmän väg som en inskränkning blifvit gjord. Men denna inskränkning är tillräcklig för att i viss mån motverka det menliga inflytande, som för telegrafverket skulle uppkomma genom en ohejdad konkurrens. Efter den antydyan om utländska förhållanden, som jag lemnat, vågar jag dessutom påstå, att intet land i Europa stält sig så liberalt gent mot enskilda telefonanläggningar som Sverige. Går man åter, såsom motionären, ända derhän, att man helt och hållet vill undanrödja de nu bestående hindren för utöfningen af den enskildes rätt att anlägga telefonledningar, då fruktar jag, att detta kommer att lända till men för telegrafverkets ekonomiska bestånd på ett sätt, som just för den allmänna rörelsen och för affärlifvet med deras fortfarande stora intresse af telegrafkorrespondensens vidmakthållande kan blifva ganska ödesdigert. Så vidt man för närvarande kan bedöma, kan ju icke telegrafverket helt och hållet ersättas af telefonväsendet. För de längre afstånden är, såsom jag redan nämnt, telegrafan alltjemt behöflig, men anlitad endast för sådana, äfventyras telegrafverkets förmåga att bestå med egna tillgångar och sedermera återstår ej annat än att för detta verks uppehållande anvisa bidrag af andra statens medel. Det är denna mycket viktiga fråga Kammaren och Riksdagen nu få tillfälle att taga i öfvervägande med anledning af den väckta motionen. Jag har emellertid ansett min skyldighet vara att redan nu i detta stadium af frågans behandling fästa Kammarens uppmärksamhet på den stora betydelsen af föreliggande fråga.

Härefter blef motionen, jemte det i anledning af densamma nu afgifna yttrande, hänvisad till behandling af Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 29, 30 och 31 samt
Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6
(i samlingen N:o 12).

§ 4.

Följande motioner afgåfvos:

af Herr Grefve Sparre, N:o 146, om utbetalning af kostnaden för en karta, bilagd en utaf Herr Stjernspetz väckt motion, samt
af Herr Ola Andersson, N:o 147, om skrifvelse till Kongl. Maj:t

angående förändrade stadganden rörande utarrendering af Lunds domkyrkas hemman.

Dessa motioner begärdes på bordet och bordlades.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Lars Börjesson* under fjorton dagar från och med den 17 i denna månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Lördagen den 8 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes ett till Kammarerna inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att Grosshandlaren John Lovén till följd af strupkatarrh är oförmögen att lemna sina rum, intygas härmed.

Stockholm den 7 Mars 1884.

J. W. v. Döbeln,
1:ste Bat.-läkare.

§ 3.

Efter föredragning af de i gårdagens sammanträde afgifna motioner hänvisades

Herr Grefve *E. Sparres* motion, N:o 146, till Stats-Utskottet, samt Herr *Ola Anderssons* motion, N:o 147, till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 3.

§ 4.

Föredrogos, hvart efter annat, och biföllos Banko-Utskottets Memorial och Utlåtanden:

N:o 3, i fråga om användande af Riksbankens vinst för år 1883, N:o 4, i anledning af väckt förslag om stadgande af skyldighet för Riksbanken att efter visst pris inlösa guld i plants, som för bankens räkning aflemnas i Kongl. Myntverket, samt

N:o 5, i anledning af väckt motion om afsättande till Riksdagens disposition af Riksbankens öfverskott utöfver dess grundfond och reservfond.

§ 5.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.*

Till behandling förekom härefter Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5, angående Herr *P. Larssons* i Fohle väckta motioner om ändring i Kongl. förordningen den 22 November 1878 om mått och vigt.

Motionären hade föreslagit, dels i motionen N:o 105, att Riksdagen ville för sin del besluta det tillägg till 13 § Kongl. förordningen af den 22 November 1878, att målkärl för torra varor, rymmande 1 1/2 hektoliter, må justeras, då de äro förfärdigade i likhet med hvad som för målkärl af 2 och 1 hektoliter är stadadt;

och dels äfven i motionen N:o 144, att Riksdagen samtidigt måtte besluta och hos Konungen anhålla om sådan ändring i förutnämnda förordnings öfriga delar, som erfordras för att det med ofvanberörda motion afsedda syfte må vinnas, och att särskildt senare delen af § 17 nämnda förordning för sådant ändamål må erhålla följande förändrade lydelse:

»dock att för mätning af andra varor än stenkol och koks ej må fordras större målkärl än på 1 1/2 hektoliter».

I anledning häraf var af Utskottet hemstaldt, att Riksdagen med ändring af sin, jemlikt sin underdåniga skrifvelse den 14 Maj 1876 angående antagandet af det metriska mått- och vigtsystemet uttalade mening, ville i skrifvelse till Konungen anhålla, att målkärl på 150 liters rymd finge justeras och vid mätning användas under enahanda vilkor och bestämmelser i öfrigt, som i Kongl. förordningen den 22 November 1878 angående mått och vigt i fråga om målkärl för torra varor på 1 hektoliter vore stadgade.

Efter föredragning af denna Utskottets hemställan anförde:

Herr *Helander*: Det är visserligen långt ifrån någon stor fråga, som nu skall behandlas, men det är icke derföre likgiltigt, huru den afgöres: den har dock en viss vigt. Då jag är af den åsigten att Utskottets utlåtande bör afslås, är det min skyldighet att derför upp-

gifva skäl. Innan jag gör detta, vill jag emellertid nämna, att jag visserligen icke undrar på, att Utskottet framkommit med detta förslag, ty det ligger ganska nära till hands att vilja antaga ett sådant af beqvämighetsskäl, så vida man fäster hufvudsaklig vigt vid sådana. Äfven jag är af den öfvertygelsen, att man vid vägande och mätande bör afse en viss beqvämighet, men jag ser i det, som man nu vill införa, en börjande fara för hela systemet. Jag skall be att med några ord få visa detta genom att gå tillbaka till äldre tider.

Redan i 1540 års s. k. regementsform var det förståndiga stadgandet intaget att, såsom orden lyda, »enahanda aln, mått och vigt» skulle begagnas öfver hela riket. Det var emellertid en mycket lång tid, som detta stadgande endast var ord på papperet, som ej efterleddes i verkligheten, emedan man ansåg beqvämigheten fordra, att man gjorde mera afseende på de särskilda orterna än på det stora hela. Detta allmänna stadgande sattes också efter en tid på ett mycket besynnerligt sätt i verket derigenom, att det förordnades, att det skulle finnas olika och tyngre vigter för bergslagen än i uppstäderna, olika och tyngre i uppstäderna än i stapelstäderna och allesammans olika mot den allmänt gällande viktualievigten. Meningen dermed var, att öfvervigten skulle motsvara transportkostnaden, då jern eller andra varor fraktades från bergslagen eller uppstäderna till stapelstäderna, der de då uppvägdas med lättare vigt. Efter nutidens sätt att bedöma beqvämigheten skulle man väl anse, att det varit bättre att fraktkostnaden beräknats efter väglängden, men man föredrog den tiden att tumma på sjelfva vigten. Det dröjde emellertid icke längre än några årtionden, innan man tyckte, att ej heller detta var tillräckligt beqvämt, och så förordnades, att det skulle vara en olika vigt för hvarje uppstad, lämpad efter uppstadens afstånd från närmaste stapelstad. Om man genom det förra sättet hade åstadkommit en ganska stor oreda, så åstadkom man nu en fullkomlig villervalla. Derom kom man slutligen också till insigt, och då nödgades man taga tillbaka den senaste förordningen, men bibehöll dock de olika vigterna för bergslagen, uppstäder och stapelstäder, äfvensom man hade olika vigter för tackjern och råkoppar. Så fortgick det en tid. Det fans då blott en riksjusterare och det var gifvet att, då han skulle fara hela riket omkring, det skulle gå långt ut innan han kom tillbaka till samma plats, der han första gången varit, för att å nyo justera dervarande vigter, och då hade redan å dem uppkommit en betydlig slitning. Detta ville man afhjelpa, och gjorde det på det sättet — också ett beqvämighetssätt — att man till bergsvigten lade två marker och till uppstadsvigten en mark stapelstadsvigt, per skeppund. Derigenom uppkom åter en mycket stor oreda. Man kunde väl efter nutida förhållanden tycka, att det varit beqvämigare att tillsätta flere justerare, men så tänkte man ej den tiden. Då emellertid en tid derefter justeringsverket öfverlemnades till landtmäteriet, fick man på en gång rätt många justerare, och då tyckte man i vissa orter det vara öfverflödigt att beräkna slitningsmån, hvarföre man ej heller vidare begagnade den, under det den i andra landsdelar användes. På papperet stod den kvar ända till våra dagar.

Men icke mycket bättre var det ställt med rymdmättet. Här om har jag för tre år sedan, då samma fråga förevar i Kammaren, haft

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.*

(Forts.)

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.
(Forts.)*

tillfälle att i viss mån yttra mig, hvarföre jag nu endast vill tillägga några ord.

Än skulle spanmålen väl »stoppas och skakas», än skulle den det icke, än räknade tunnan 54 kannor, än 56, än skulle man till den vanliga tunnan lägga till, ibland 2, ibland 4 kappar; än skulle således ett visst mått räknas ifrån och åter ett annat läggas till tunnan. Allt detta vållade naturligtvis en ofantlig oreda. Men vi behöfva icke endast hemta exemplen så långt tillbaka i tiden; ännu in i våra dagar fortfor denna oreda, till dess vi ändtligen efter mycket bråk fingo 1855 års förordning, lämpad efter decimalsystemet. Det dröjde emellertid icke länge, innan den ena framställningen efter den andra äfven sedermera gjordes hos Kongl. Maj:t om att få i ett eller annat afseende göra afvikelser ifrån det lagstadgade systemet, och dessa afvikelser blefvo till sist så talrika, att Riksdagen nödgades hos Kongl. Maj:t anmäla, att det mötte stora svårigheter att hålla reda på hvad i fråga om mätande och vägande vore att anse såsom lag; och detta hade till följd, att redan på tredje året efter att det nya systemet skulle uteslutande tillämpas man såg sig nödsakad att utfärda en ny förordning om mått och vigt, hvilken utkom 1865. Med hvad jag nu sagt har jag velat visa, att så snart man börjar göra ändringar i sjelfva systemet, så föder den ena rubbningen den andra, och om man också vid en viss tidpunkt finner det vara beqvämt att handla på det eller det sättet, så kommer snart en annan tid, som åter finner det beqvämligare på ett eller annat sätt.

Bland Utskottets skäl förekommer i främsta rummet, att redan innan 1878 års stadga utkom hade åtskilliga vederbörande uttalat sig för ett sådant här mått på 1½ hektoliter. Detta eger nog sin rättighet, men förhållandet var ock det, att Vetenskapsakademien i sitt förslag rörande metersystemets införande i vårt land icke intog något dylikt mått i serien för rymdmått, och icke heller gjorde Kongl. Maj:t och Riksdagen det. Sedan öfverlemnades frågan till utredning af en komité, och inom denna komité uttalade sig verkligen majoriteten för, att man borde hafva ett sådant mått, men då frågan sedan kom till Kongl. Maj:t, ansåg sig Kongl. Maj:t icke böra fästa något afseende vid komitémajoritetens åsigt i denna del; och stadgan kom sålunda ut, utan att något dylikt mått deri finnes omnämndt. Jag förmodar också, att de, som då försvarade den åsigten, att ett sådant mått borde införas, numera, sedan lagen en gång är införd, åtminstone skola hafva kommit till insigt om vådan af att så tidigt börja tumma på systemet och derföre icke vidare hålla på sin förra åsigt. Detta är åtminstone att hoppas.

Vidare har Utskottet bland sina skäl äfven åberopat hvad som inträffat i Nordtyskland och Österrike, der man visserligen icke antagit ett sådant mått, som motionären här föreslagit, men der man emellertid tillätit sig att dela hektolitern i fjerdedelar och äfven delat litern i andra bråk, än som höra till decimalsystemet. Detta är mycket riktigt, men tarfvar likväl en förklaring. Då man i Tyskland och Österrike bestämde sig för antagandet af metersystemet, så hade man der icke, såsom hos oss, haft något öfvergångssystem, lämpadt efter decimalräkningen, utan man öfvergick genast direkt till metersystemet; och icke dessmindre

tog man för sig en öfvergångstid som, om jag minnes rätt, var knappt hälften så lång som den som vi, hvilka redan länge begagnat decimalsystemet, ansett oss behöfva. Under sådana förhållanden är det sannoligen icke att undra på, om man der finner sig nödsakad att kanske blott under första tiden göra några små afvikelser från systemet, men jag är öfvertygad, att efter någon tid komma dessa afvikelser att alldeles upphöra.

Ett annat land, der man gjort någon afvikelse, är Norge, der man, såsom herrarne kunnat finna af Utskottets betänkande, verkligen antagit ett mått å 150 liter. Dervid ber jag dock att få erinra, att i alla de länder i och utom Europa, som antagit metersystemet, utgöres invånareantalet af hundratal millioner, och om då ett litet land med något öfver 2 millioner invånare antagit ett sådant mått som det här i frågavarande, bör man deraf icke sluta till behöfligheten af ett dylikt mått. Ett sådant förfaringssätt vore detsamma som att emot en majoritet af flere hundra upplysta personer antaga den mening, som omfattades af en minoritet af allenast en eller två såsom företrädesvis berättigad.

Det har äfven framhållits, att i vårt eget måttssystem det redan skulle förefinnas afvikelser från decimalsystemet. Jag kan naturligtvis icke förneka detta, emedan i det system, man nu begagnar, ingår, med afseende å rymdmättet, siffran 3, och det har man gjort af den naturliga anledning, att man derigenom ville komma till en bättre jämförelse med den gamla spanmålstunnan, hvilket berodde derpå, att man i det nya systemet hade enheter från det äldre; och genom att insätta 3 tog man icke något målkärl, som i ett enda mått hade samma rymd som spanmålstunnan. Afvikelserna i öfrigt äro högst obetydliga, och hvad metersystemet beträffar, förekommer icke någon annan afvikelse, än att man beträffande vätvaror har ett mått på 30 liter. Jag medgifver att detta är något oegentligt och tror icke, att ett sådant mått behöfdes. Men anledningen till dess tillkomst var den, att om i den uppåtgående serien från 20 man hade tagit nästa multipel af enheten eller 50, hade man fått ett för vätvaror knappast användbart målkärl. Man stannade därför vid ett mindre mått eller 30 liter. Dock anser jag äfven detta mått vara mycket ohandterligt; det motsvarar nemligen omkring $11\frac{1}{2}$ kannor. I öfrigt får man icke såsom afvikelser från systemet betrakta siffrorna 2 och 5 och, i likhet med dem, talen 20 och 50, ty det är klart att, när man skall tillämpa decimalsystemet 1—10—100, kan man icke uteslutande använda dessa tal för målkärl och vigter, ty man blefve då för praktiskt behof i saknad af nödiga mellan-vigter och mått. Det har därför icke kommit i fråga annat än att man skulle äfven använda 2 och 5; helst 10-talen låta sig lätt delas med dessa siffror, och, så vidt jag har mig bekant, finnes öfver allt, der metersystemet är infördt, serien 1—2—5 och 10 etc. Nu har i Utskottets utlåtande blifvit yttrad beträffande måttet för spanmål, att 1 hektoliter är för litet och 2 hektoliter för stort. Detta uttryck har varierats något, men jag förmodar att egentliga meningen är den, att en hektoliter, då det gäller spanmål, är mindre än som utgör en lagom mansbörd, hvaremot 2 hektoliter äro mera än en mansbörd. Detta påstående vill jag godkänna, och jag skulle gerna se, att måttet på

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.*

(Forts.)

Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.

(Forts.)

2 hektoliter icke funnes. Man nöjer sig utan det i Frankrike, och jag tror det vara onödigt äfven för oss. I detta afseende vill jag dock för öfrigt åberopa förhållandet i alla andra länder, som antagit meter-systemet. Endast i Norge har man detta mått på $1\frac{1}{2}$ hektoliter, hvar-
emot i andra länder man icke fäst vikt vid, huruvida måttet utgör en större eller mindre mansböroda.

Vidare säger Utskottet rörande måttet å $1\frac{1}{2}$ hektoliter, att det skulle vara fördelaktigt, derföre att det så nära motsvarar den gamla s. k. strukna tunnan, eller en tunna s. k. löst mål. Men har jag gjort vissa medgifvanden i andra delar, så måste jag beträffande Utskottets yttrande i denna del nämna, att i mina ögon just detta är ett väsentligt skäl emot förslaget antagande. Jag tror, att hvar och en lättligen skall inse, hvilken våda som är förenad dermed att bestämma ett målkärl, som innehåller 57,3 kannor och som så nära som med 1,3 kanna motsvarar den gamla strukna tunnan. Hvad benämning man än skulle vilja i allmän författning gifva åt ett sådant mått, visst är, att det icke bland den stora allmänheten skulle få någon annan benämning än *tunna*. Vi skulle sålunda vid sidan af det nya systemet befordra äfven det gamla (äldsta), så mycket farligare då, såsom vi veta, af den gamla tunnan funnos 7 till 8 olika slag, och andra tunnor, om hvilka man ej ens visste huru mycket hvar och en särskild skulle innehålla. Jag påminner mig lifligt, när jag för omkring 30 år sedan åhörde diskussionen på Riddarhuset rörande antagandet af nu gällande stadga angående mått och vikt. Det var en särdeles intressant diskussion, under hvilken en ännu lefvande åldrig militär och vetenskapsman ofta och länge hade ordet samt visade förhållandena i dessa afseenden på ett tydligt och i ögonen fallande utmärkt sätt, och särskildt, huru det skulle gå, om man inom det system, som man stod i begrepp att antaga, faststälde mått, hvilka nära motsvarade utan att vara desamma som de äldre, men med liknande namn. Jag är öfvertygad om, att de, som nu intressera sig af att få det här föreslagna måttet, skulle komma på motsatta tankar, om de läste Ridderskapet och Adelsn protokollet för den 8 Juli 1854.

Utskottet undviker svårigheten att få en benämning på detta nya mått genom att benämna det, icke för ett mått rymmande $1\frac{1}{2}$ hektoliter, hvilket skulle allt för mycket stöta örat för systemet, utan för 150 liter. Men vore icke detta att ytterligare förderfva sjelfva systemet? Man vet, att enheten för rymdmåttet är litern. Vid systemets antagande har man hos oss öfverhoppat den närmaste multipeln, dekalitern, och gått direkt till hektolitern, men från hektolitern skulle vi, när vi sedermera gå ytterligare uppför skalan, icke begagna benämningen hektoliter, utan taga tillbaka namnet på underafdelningen eller benämningen liter. Detta synes mig vara mycket olämpligt. När detta ärende var före här för tre år sedan, uttalade sig denna Kammare mot detta målkärl, emedan erfarenheten icke ådagalagt behovet af det samma. Jag vågar påstå, att erfarenheten i denna stund icke är större, än den då var. Ty ett helt obetydligt antal målkärl på hektoliter har sedan dess blifvit tillverkad och begagnadt, och skulle man vilja försöka bedöma behovet af det ifrågasatta målkärl genom att se till, hvad som kan ådagaläggas genom de målkärl af ännu i bruk varande

systemet, som redan varit öfver 20 år använda i rörelsen, talar detta emot att sådant nytt mälkärl behöfves. Ty i närvarande stund kan man med de nya mätten icke åstadkomma ett mått på 56 kannor, eller en tunna löst mål, utan att man har två mått och gör tre mätningsoperationer, då man åter med redan föreskrifna mått enligt meter-systemet erhåller 1,5 hektoliter med endast 2 mätningsoperationer genom användande af två mått, nemligen ett å 1 hektoliter och ett annat å 50 liter. Således tror jag icke, att man kan åberopa erfarenheten för nödvändigheten af det föreslagna mälkärl. Då vi gjort så mycket för att få det nya systemet infördt hos oss, och detsamma icke egentligen är tillkommet för den närvarande generationen utan för den framtida, anser jag, på grund af hvad jag nu sagt, och då i allt fall spannmål mera väges än mätes, att det skulle vara särdeles illa, om Utskottets förslag bifolles, och jag ber derföre att få återupprepa mitt yrkande om afslag å detsamma.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.*

(Forts.)

Herr Friherre Fock: Jag skulle antagligen icke besvärat Kam-maren med något yttrande i denna fråga, om icke en föregående talare uppträd och yttrat, att ledamöterna i den komité, som behandlat detta ämne, och som tillstyrkt det nu föreslagna måttet, säkerligen numera icke skulle vidhålla denna åsigt. Jag har nu begärt ordet för att förklara, att jag ehuru ledamot i denna komité för min del *icke* ändrat åsigt utan står på samma punkt som förut och kommer derföre att yrka bifall till Utskottets förslag. Det påståendet skall jag dock be få framhålla, att skall justeringen af mälkärl bestämmas uteslutande af meter-systemet, är detta visserligen ett sätt att tillfredsställa en fullkomligt teoretisk utveckling af ett matematiskt problem, och då är det också riktigt, att vi icke skola hafva mått på annat än 1, 10 eller 100-tal och så vidare. Men så bör icke vara och är ej förhållandet, utan ändamålet är, enligt min uppfattning, och måste vara för oss att justera mått, som tillfredsställa allmänhetens anspråk på bekvämlighet. För detta mål får det doktrinära systemet vika; — det kan icke hjälpas.

Föregående talare har yttrat, att genom bifall till motionen bryter man sönder metersystemet. Det kan jag icke finna. Vi bibehålla metern och hektolitern lika väl, oaktadt vi hafva ett mälkärl justerad på 1 1/2 hektoliter. Frågan har ju icke några större dimensioner, endast att justerad ett mälkärl på 1 1/2 hektoliter. Skulle någon enda af herrar spannmålshandlande i minsta mån behöfva ändra sin bokföring, om de finge ett mälkärl om 1 1/2 hektoliter i stället för kärl, som rymma 1 eller 2 hektoliter? Jag är icke i stånd att inse den stora betydelse denna förändring skulle innebära. Vore frågan att lagstifta så att t. ex. en hektoliter potatis skulle vara större eller mindre än en hektoliter spannmål eller att hvad som i ena provinsen kallas för en hektoliter skulle vara något annat i den andra provinsen, då skulle jag vara den förste att motsätta mig ett dylikt förslag, men så är icke frågan, ehuru det var olägenheter af detta slag, som den föregående talaren genom sin intressanta utredning i fråga om det äldre vigtsystemet utvecklade.

Den faran, att detta nya mått skulle kunna förväxlas med den gamla tunnan, är jag icke synnerligen rädd för, ty vi lära oss väl också

Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.
(Forts.)

småningom förstå hvad en hektoliter eller $1\frac{1}{2}$ hektoliter betyder. Denna fara är icke större än den, som uppkom t. ex. derigenom att 2 öre skulle sammanfalla med en skilling. Jag har icke hört, att några farliga misstag inträffat genom denna förändring af penningvärdet.

Jag skall icke vidare upptaga Kammarens tid; jag har måhända redan gjort det för länge. Men jag har velat protestera mot uttalandet om ändrade åsikter i denna sak; mina åsikter äro i detta fall desamma nu som förut. På denna grund anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Johan Johansson från Stockholm: Då Utskottet enhälligt tillstyrkt motionärens ifrågavarande framställning, trodde jag, att frågan icke skulle väcka synnerlig uppmärksamhet här i Kammaren, utan att man skulle taga Utskottets förslag för godt.

Jag är emellertid af alldeles motsatt åsigt mot den förste talaren, då han säger, att det är långt ifrån någon stor fråga, som nu skall afgöras. Jag anser att, äfven om det icke är någon stor fråga, är den dock ganska viktig för den stora spanmåls- och stenkolshandeln. Något lämpligare målkärl har troligen icke funnits än den gamla svenska tunnan om 56 kannor, för så vidt jag nemligen tänker på hvilken lämplig börda en tunna spannmål var för våra spannmålsbärare. Närmare ett sådant passande rymdmått torde man icke heller kunna komma annorledes än genom antagande af ett nytt målkärl på 57,3 kannor eller $1\frac{1}{2}$ hektoliter eller 150 liter. Icke skulle man heller genom antagande deraf gå synnerligen på sidan om det en gång beslutade metersystemet. Med ett ord, man försvarar icke för allmänheten att beräkna, huru många hela liter man köper eller säljer, derigenom att vid uppmätningen af varan begagnas ett mått om $1\frac{1}{2}$ hektoliter. Har man i nära nog en mansålder kunnat reda sig bra med sådana bråktal som $\frac{32}{36}$ och $\frac{56}{63}$, vid valvering från lös till fast tunna, och har man i senare år, efter kubiksystemets införande redt sig ganska bra med sådana bråk som $\frac{50}{63}$, så lär man väl också i framtiden kunna reda sig med de enklaste bråktal, som finnas, nemligen $\frac{50}{100} = \frac{5}{10} = \frac{1}{2}$.

De af reservanten i 1878 års komité i afseende å denna sak ytttrade farhågor synas mig vara helt och hållet betydelselösa. Jag ber att få uppläsa några rader af hvad han i reservationen säger. »För spanmålshandeln finnes alltså intet verkligt behof af målkärl på $1\frac{1}{2}$ hektoliter. Detta målkärl skulle ock, efter mitt förmenande, icke blott vara öfverflödigt utan äfven hafva en menlig verkan. Det skulle nemligen mycket lätt kunna förväxlas med det närmast större eller det närmast mindre målkärl, isynnerhet efter det de åsatta innehållssiffrorna blifvit genom nötning eller på annat sätt, såsom till exempel vid begagnande i kolhandel, mindre tydliga.» Jag vågar betvifla, att det finnes en enda ledamot inom denna kammare, hvilken, för så vidt han för öfrigt har synförmågan i behåll, skulle hafva så dåligt ögonmärke att han icke skulle kunna skilja mellan kärl på 1, $1\frac{1}{2}$ och 2 hektoliter, hvilka kärl förhålla sig till hvarandra såsom 4 till 6 och 6 till 8. Differenserna mellan dessa målkärls storlek äro i ena fallet 25 och i andra fallet $33\frac{1}{3}$ procent.

Vidare säger denna reservant, att misstag skulle kunna uppstå derigenom att kröningsmärkena utnötas i följd af mälkärlens myckna begagnande eller gro igen å mälkärl, som begagnas vid mätning af stenkolk. Detta skulle reservanten, en upplyst man som han eljest är, aldrig hafva nedskrifvit; ty det vet hvar och en att, så snart ett kröningsmärke blifvit utnött, är kärlet olagligt och måste kasseras eller krönas om.

Nu har man sagt, att spanmål numera alltid säljes efter vigt och det är sant. Men vigt och mått äro alltjemt från hvarandra skiljaktiga. Ty den första frågan är: hvad väger spanmålen? Ock dermed menar man: hvad väger den på ett visst rymdmått? Man har visserligen den s. k. kvalitévigten eller den holländska vägen. Men denna är både för dyr och för opraktisk för att vara af nytta för den mindre jordbrukaren. Det kan äfven sägas, att den mindre landtbrukaren, då han far till staden eller den eller den platsen för att afyttra sin spanmål, kan medföra ett passande prof för att låta vägas hos köparen. Men icke kan säljaren alltid lita på att köparen väger så synnerligen riktigt och, äfven om säljaren hyser förtroende för köparen i detta afseende, så undergår en dylik afskild del af partiet lätteligen åtskilliga förändringar i vigt, beroende på väderleken. Så t. ex. om det är solig och torr väderlek, blir dess vigt större, hvaremot i regnig och fuktig vigten blir mindre, men i båda fallen länder detta till säljarens nachdel. I ena fallet får han mindre betaldt och i det andra fallet blir han underkastad rabatt eller till och med process. Så vidt jag förstår finnes icke något lämpligare mått än det här föreslagna på 1 $\frac{1}{2}$ hektoliter, särskildt hvad spanmål och stenkolk angår. Det utgör en väl lämpad börda för en spanmålsbärare och jag ber att få anföra några siffror, huru förhållandet med afseende å olika sädesslag ter sig med ett mått på 1 $\frac{1}{2}$ eller 2 hektoliter. 2 hektoliter hvete väga i medeltal 374 skålpund eller 18,14 lispund. 2 hektoliter råg väga 338 skålpund eller 16,17 lispund. Huru skulle det väl vara möjligt, att en spanmålsbärare, äfven den starkaste, i längden skulle kunna bära sådana tyngder. Deremot väger en hektoliter hvete 187 skålpund eller 9,7 lispund, en hektoliter råg 169 skålpund eller 8,8 lispund samt en hektoliter korn 7,17 lispund. I förra fallet blir bördan sålunda för stor, i det senare för liten. Hvad jag nu sagt om spanmål gäller i samma mån om stenkolk. Måttet på 1 $\frac{1}{2}$ hektoliter blifver äfven för mätning af denna vara det lämpligaste. Samma myckenhet spanmål eller stenkolk, som, med ett mått af endast en hektoliter, fordrar till exempel 3 timmar för att uppbäras, kan med ett mått på 1 $\frac{1}{2}$ hektoliter lika lätt uppföras på 2 timmar. Det skall icke dröja 3 månader, sedan ett dylikt mälkärl är infördt, förr än det är allmänt i rörelsen.

Jag vägar på grund af hvad jag sålunda anfört yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lönegren: De rent praktiska men mycket afsevärda skäl för föreliggande förslag, som äro anförda såväl i motionen som i Utskottets betänkande och hvilkas rigtighet jag tror mig på grund af egen mångårig erfarenhet kunna konstatera, föranleda mig att yrka bifall till Utskottets hemställan.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.*

(Forts.)

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.
(Forts.)*

Herr Helander: Jag har begärt ordet med anledning af hvad talaren näst efter mig yttrade. Jag vet mycket väl, att han såsom ledamot i den komité, som behandlade detta ärende, tillhörde majoriteten och sålunda tillstyrkte införelset af det här föreslagna målkärlet. Men jag har aldrig sagt, att han frångått sin då hafda mening, utan endast att jag hoppades, att, då Kongl. Maj:t icke fast afseende vid hvad komiténs majoritet i detta afseende ansåg lämpligt, han nu icke ville hålla på sin mening, för att icke rubba sjelfva systemet. Yttrandet om målkärlens bestämmande utslutande efter 10-delningen, utan afseende å bekvämlighet vid begagnandet, har jag redan på förhand bemött och visat hvad man i detta hänseende inom hvarje land, som antagit metersystemet, sedan gjort för afvikelser, utan skada för systemet, från hvilka de i blott ringa mån skilja sig.

Hvad Herr Johan Johansson yttrade har jag ock väsentligen redan i mitt förra anförande bemött och är äfven berördt i den mot komitérades mening afgifna reservationen, hvilken jag dock ej här har att i allo försvara. Mot honom vill jag i öfrigt blott erinra att, för uträknande af spannmåls vikt efter ett visst quantum, ifrågasatta kärlet är alldeles obehöfligt. Då Kammarén förmodligen kommer att antaga Utskottets förslag, vill jag hafva påvisat hvad närmaste följden deraf torde blifva. Sannolikt kommer man nästa gång och säger: det var icke så alldeles riktigt ändå, att vi antogo ett målkärl som i det närmaste svarade emot 56 kannor, emedan i fråga om spannmål den gamla tunnan fast mål — den egentligen begagnade — rymde 63 kannor, och därför önska vi nu att få ett nytt mått, som svarar deremot. Vi skulle då få ett målkärl på omkring 165 liter, och på samma sätt komme antagligen det ena nya måttet efter det andra att införas. Då det första gången var fråga om att antaga metersystemet, men endast delvis, satte jag mig deremot för att förekomma de oredor, som jag förutsåg skola komma att blifva en följd deraf. Då det åter väcktes förslag om systemets antagande rent och i sin helhet, biträdde jag detta förslag i den tanke, att vi äfven för framtiden skulle få behålla det sådant. Med mitt anförande har jag därför också nu åsyftat att få till protokollet antecknad, att icke heller jag ändrat åsigt i detta fall, utan kommer att hålla på min mening, hvilken, om man så vill, må få stå såsom min reservation emot kammaréns åsigt om saken i händelse Utskottets utlåtande kommer att bifallas.

Herr Ekdahl: Likasom för tre år sedan, då samma fråga var före, jag var af motsatt åsigt mot den talare, som i denna debatt först hade ordet, så är jag det äfven nu. Jag anser, att man bör vara motionären tacksam för att han framkommit med sitt förslag, oaktadt detsamma så ogynnsamt mottogs af det Utskott, som förra gången behandlade det. Likaså anser jag, att vi äfven böra vara särdeles tack samma mot det Utskott, som denna gång haft frågan om hand, för den omsorgsfulla utredning det lemnat åt densamma. Utskottet har nemligen icke blott för egen del visat, huru stort behovet är att få ett sådant målkärl, som är föreslaget, utan äfven till ytterligare stöd därför anført utlåtanden, som i saken afgifvits af såväl flera myndigheter, såsom handels- och sjöfartsnämnderna samt magistraterna i vissa stä-

der, som de för sakens utredande särskildt utsedde komiterade. Då dessutom flera talare här ytterligare påvisat behovet af det nya målkärlet, styrkes jag fortfarande i min förut hafda uppfattning af saken, och skall därför icke annat än på det varmaste rösta för bifall till Utskottets förslag.

Den ärade talare, på hvilken jag förut syftade, yrkade, att man borde mycket strängt hålla på systemet. Men, mine herrar, huru strängt håller han sjelf derpå? Som bekant skulle vid landtmäteriförrättningar metersystemet börja att tillämpas med 1881 års ingång, och det förut gällande ytmåttet var kvadratref och kvadratstänger, men i de kalendrar öfver Södermanlands län, som han utgifvit, har han, vid uppgifter om egendomarnes arealer, alltid begagnat det gamla tunnlandstalet. Äfven nu läser han ha en dylik kalender under arbete och på fråga för några dagar sedan förklarade han, att han äfven nu kommer att använda tunnlandsberäkningen, emedan ingen begriper det nya systemet. Detta visar, att han sjelf icke torde hålla mycket på detsamma.

Jag ber att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Helander: Emot den föregående talarens om mig fälda yttrande ber jag endast få anmärka, att åtskilligt af hvad han uppgaf är origtigt, och dels att, hvad än må vara i lag föreskrifvet rörande metersystemets användande vid landtmäteriförrättningar, detta väl icke måtte utgöra något hinder för den, som sysselsätter sig med utgifvande af ett arbete, sådant som vare sig det nämnda eller annat, att dervid använda det gamla tunnlandstalet, hvilket dessutom ännu är gällande i nära fem år.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. Sedan Herr Tal, mannen framställt propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena biföll Kammaran Utskottets hemställan; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet, delgifvas Medkammaren.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarans Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 11), om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående en författning derom, att bland villkoren för vinnande af handelsrätt skall ingå kännedom om bokföring.

§ 7.

Härefter föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 29, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser i syfte att parter och vitnen i de till häradsrätt instämnda mål må kunna på förhand erhålla under rättelse om dagen, då målen vid rätten förekomma.

Uti ifrågavarande, inom Andra Kammaran af Herr J. A. Sjö afgifna motion N:o 18 var föreslaget, det Riksdagen ville för sin del besluta att, med ändring af gällande bestämmelser om häradssting, stadgas:

Andra Kammarans Prot. 1884. N:o 18.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 22 No-
vember 1878
om mått och
vigt.
(Forts.)*

*Angående
meddelande
af lagbestäm-
melser i syfte
att parter och
vitnen vid
häradsrätt
må kunna på
förhand er-
hålla under-
rättelse om
dagen, då må-
len vid rätten
förekomma.*

*Angående
meddelande
af lagbestäm-
melser i syfte
att parter och
vittnen vid
häradsvätt
må kunna på
förhand er-
hålla under-
rättelse om
dagen, då må-
len vid rätten
förekomma.*

(Forts.)

»De som å domarens vägnar utfärda stämningar, skola, så vidt ske kan, fjorton dagar före ting eller sammanträde till honom insända stämmingslistorna å civila mål, hvarefter domaren skall bestämma dagarne för deri upptagna måls handläggning och derom, så vida postbefordringen eller andra lokala omständigheter ej lägga hinder i vägen derför, underrätta dem, som utfärdat stämningarne, så tidigt att parter och vittnen hos dem kunna två dagar före tinget eller sammanträdet erhålla upplysning om tiden för sin inställelse vid rätten, samt, på samma gång domare kungör om tings eller sammanträdes början, han äfven underrättar dem, som utfärda stämningar i brottmål, till hvilken dag under tinget eller sammanträdet parter och vittnen i dylika mål skola kallas.»

Utskottet hade hemställt, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Rörande detta ärende anförde:

Herr Sjö: Det uttalande Utskottet gjordt derom, att det skulle vara lämpligare, om domaren inom hvarje domsaga utfärdade stämningen, på det de i så fall beqvämare och utan omvägar kunde bestämma dagarne för målens handläggning, innebär visserligen en sanning, men lika sant och säkert är det äfven, att domare kan tillhålla den, som på hans vägnar utfärdar stämningen, att i behörig tid inkomma med stämmingslistorna, på det att domaren sedermera genast må kunna bestämma dagarna för målens handläggning och derom, så fort sig göra låter, underrätta dem, som utfärdat stämningen, på det parter och vittnen sedermera hos dem före tinget må erhålla upplysning om dagarne för målens handläggning. Det skäl, som Utskottet anført emot mitt förslag, att detta icke skulle vara tillämpligt i de norra länen, derfore att postgången ej der är så inrättad, anser jag icke vara fullt motiverande för ett afslag å motionen; Jag anser tvärt om, att mitt förslag kan tillämpas öfver hela landet, men, om änskönt det ej så kan i de två öfre norra länen, vore ju orätt fränhålla hela det öfriga landets befolkning en fördel, som genom antagandet af mitt förslag med rätta kunde komma dem till del; för resten komme ju ej de norrländska länen i någon sämre ställning, än hvad de redan nu äro uti, om förslaget antoges.

Under nuvarande förhållanden och isynnerhet då tingsammansträdena vara i flera dagar, är det tydligt att parter och vittnen få infinna sig på första rättegångsdagen för att efterhöra när målet skall företagas och sedan ytterligare vara tillstädes på den dag, då målet förekommer till afgörande. Dessa dubbla resor medföra en icke så liten uppoffring såväl för den ene som för den andre, hvilket helt säkert skulle kunna undvikas, om mitt förslag bifölles. Sant är, att domaren är skyldig att först afhjelpa de långvägade, men när det är, såsom i en stor del härad, att största tingsmenigheten har en 3, 4, 5, 10 mil och kanske deröfver till tingsstaden, är ej så lätt för en domare att afhjelpa de långvägade vare sig första eller andra dagen, utan nödgas de att antingen stanna qvar till målet förekommer eller ock resa hem för att en annan dag återkomma. Den ersättning för inställelse vid tingen, som måste tillerkännas parter och vittnen, blir äfven onödigtvis fördyrad, och som

helt säkert ärligen öfver hela riket uppgår till hundratals tusen kronor. Då, såsom af Lag-Utskottets föreliggande betänkande framgår, Andra Kammaren år 1872 bifallit en liknande framställning, så hemställer jag om icke Kammaren äfven nu ville bifalla ett dylikt förslag. Utskottet äberopar visserligen, att våra rättegångslagar för närvarande äro under omarbetning och att de i detta fall komma att gå i den rigtning jag föreslagit. När detta kan komma att ske, är dock ganska ovisst, och skall man vänta på en lagförändring i detta hänseende, tror jag man får vänta allt för länge.

Jag hemställer således om bifall till motionen, hvartjemte jag yrkar afslag å Lag-Utskottets utlåtande.

Herr Thomasson: Det vilkorliga i motionärens förslag har bi-bragt Lag-Utskottet den föreställning, att, om det antoges, blifve deraf föga gagn. Det heter i motionen: »De, som å domarens vägnar utfärda stämningar, skola, så vidt ske kan, 14 dagar före ting eller sammanträde till honom insända stämmingslistorna.» Hvem skall afgöra om det kunnat ske, i fall icke det skett, och hvem skall stå till svars för alla de olägenheter och verkliga rättsförvecklingar, som i så fall kunna uppstå? Vidare heter det: »domaren skall bestämma dagarna för deri upptagna måls handläggning och derom, så vida postbefordringen eller andra lokala omständigheter ej lägga hinder i vägen dertför, underrätta.» Om man nu har ett stadgande sådant som detta och det hände, att en dylik underrättelse, till följd af tillfälliga omständigheter, icke framkomme i behörig tid till stämmingsmännen, så skulle lagförändringen medföra en alldeles motsatt verkan än den motionären åsyftat. Parter och vittnen skulle då först få resa till stämmingsmännen, och då de derstades icke finge något besked, måste de infinna sig på första rättegångsdagen för att taga reda på hvilken följande rättegångsdag målet kommer att afgöras. De finge således göra tre resor i stället för två.

Motionären yttrade, att denna Kammare år 1872 hade antagit ett förslag liknande det, som nu nu föreligger. Så är dock icke förhållandet. Det förslag, som Lag-Utskottet då framlade och af Kammaren enhälligt antogs, innehöll, att om icke i stämningen kunde utsättas den dag, då målet skulle förekomma, borde domaren på första rättegångsdagen bestämma hvilken följande dag det skulle till behandling företagas, så vida icke tiden medgäfvade att sådant genast kunde ske. Detta förslag är något helt annat än det nu föreliggande och hvilat på den förutsättning, som af Lag-Utskottet äfven uttalats, att alla stämningar borde utfärdas af domaren sjelf, om det af motionären åsyftade målet skulle kunna helt vinnas. Men detta skulle utan tveivel i många orter medföra ganska stora olägenheter, och jag är viss om att Kammaren icke önskar en i sådan rigtning gående lagstiftning.

Det må visserligen medgifvas, att åtskilliga olägenheter kunna uppkomma af nu befintliga bestämmelser i detta fall, men dessa torde dock icke vara af den allvarsamma beskaffenhet, att man, genom att nu stadga någonting härom, bör föregripa den förestående allmänna revisionen af vårt rättegångsväsende.

Jag anhåller om bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Angående meddelande af lagbestämmelser i syfte att parter och vittnen vid hävadsrätt må kunna på förhand erhålla underrättelse om dagen, då målen vid rätten förekomma.

(Forts.)

Angående
meddelande
af lagbestäm-
melser i syfte
att parter och
vittnen vid
häradsrätt
må kunna på
förhand er-
hålla under-
rättelse om
dagen, då må-
len vid rätten
förekomma.

(Forts.)

Vidare anfördes icke. Herr Talmannen gaf propositioner i enlighet med de olika yrkanden, som framstälts; och blef Utskottets hemställan af Kammarerna bifallen.

§ 8.

Likaledes biföllos, efter skedd föredragning, hvart efter annat, Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 30, i anledning af väckt motion om ändring i § 104 Konkurslagen, och

N:o 31, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande klockareval.

§ 9.

Slutligen föredrogs och bifölls Andra Kammarernas Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 12), angående de s. k. pastoralproffen.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 25, i anledning af väckta motioner om anslag för en utredning i fråga om expensmedlens användande, och

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 32, i anledning af väckta förslag om ändrade stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradshäkte.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarernas i detta sammanträde fattade beslut.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr <i>J. Boman</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 10 dennes.
Herr <i>G. Janson</i> i Krakerud	» 8 » » » 12 »
Herr <i>J. A. Sjö</i>	» 14 » » » 19 »
och Herr <i>C. Carlson</i>	» 6 » » » 9 »

Kammarernas ledamöter åtkildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.